

Preek zondag 19 december 2021 – 4de advent

Lezingen:

- Jesaja 9:1-5
- Lukas 1:57-80

[Een bijpassende lezing uit de brieven zou zijn: Efeziërs 2:11-18]

Gemeente, zusters, broeders

Net als vorige week hoorden we een profeet en een lied. Bekende woorden van Jesaja. En een lied van Zacharias (iets minder bekend dan de lofzang van Maria, het Magnificat). Het zijn de teksten die bij advent en kerst horen, bij het geloof en de kerk. Maar het trof me in de voorbereiding opeens weer: het gaat helemaal niet over ons. Over de kerk. Het gaat helemaal over Israël. En de niet-Joden, de heidenen, de volkeren komen alleen in beeld als vijanden van Israël.

Zo begint Lukas zijn evangelie. Die lofzangen vertellen, profeteren wat de messias, de Christus komt doen. En bij die priester Zacharias gaat dat helemaal over Israël.

Het gaat over het verbond met het volk Israël. De namen van David en Abraham vallen – de aartsvader en de koning. En de namen van Zacharias en Elisabet zijn ook vol betekenis: ‘De HEER’ gedenkt en ‘God heeft gezworen’. Hun namen zijn dat de God van Israël zijn verbond, zijn belofte, zijn eed houdt. Zacharias’ lied zit vol met bijbelse beelden en beloften: een hoorn, een reddende kracht, bevrijding van de vijanden, van allen die hen haten – de vijanden en haatdragenden die we in de Psalmen zo vaak tegenkomen. Dat het volk haar God in vrijheid zou kunnen dienen, naar de Tora zou kunnen leven, in vrede en gerechtigheid, zonder bedreiging of verdrukking.

Zacharias kent die taal als priester. Maar het is in zijn tijd ook al oude taal, misschien al wel een beetje versleten, zoals hij zelf ook al op leeftijd is. Want er is daar al tijden niets van te zien, van het uitkomen van die beloften. David en Abraham zijn namen uit een ver verleden. Aan de naam David hangt ook politieke macht, een groot rijk, overwinning, inderdaad, zoals Zacharias zingt: bevrijding van vijanden. Maar daar is niets van te zien. En hoe zou Israël het opnemen tegen de Romeinen?

Zacharias en Elisabet houden eraan vast. Ze leven hun naam. Zelfs als hun eigen leven geen nageslacht kent. Hun lijn lijkt dood te lopen. Een schande, in die tijd, een reden tot schaamte. Als de zegen van nageslacht je wordt onthouden door de hemel. Als je zo niet kan, niet mag bijdragen aan een volgende generatie van het volk van God. Keert de hemel zich dan tegen je, en zou daar geen reden voor zijn (en zo horen we ook de burens bij de geboorte spreken over barmhartigheid van de Heer).

Maar Lukas vertelt met nadruk dat Elisabet en Zacharias trouw, vasthoudend, onberispelijk leven met de geboden. Het zijn volhouders, bijna met een soort koppigheid. Ze leven hun naam, ze houden eraan vast. Dwars tegen de schande in.

En uit die vasthoudendheid, die trouw, dat volhouden - daaruit wordt het nieuwe geboren, als het allang niet meer kan. Uit dat vasthouden aan de geboden, aan het Woord van God, wordt de profetie geboren. (Een bevriende collega wees hierop, in de bijbelpodcast Eerst dit – een prachtige gedachte!) Uit die oude, trouwe mensen komt het nieuwe spreken voort.

Uit de Heer gedenkt, God heeft gezworen komt niet nog eens 'God heeft gezworen' voort, maar Johannes, Jochanan, de Heer is genadig. De omstanders zeggen: die naam zit niet in je familie. (Terwijl ze net nog zo mooi beleden dat de Heer barmhartig was geweest voor Elisabet). Nee, dit is ook nieuw, iets dat het oude patroon doorbreekt: genade.

Uit Elisabet, uit die oude, gesloten baarmoeder wordt de profeet geboren, en uit de zwijgende mond van Zacharias klinken al profetische woorden.

En dat zijn woorden van vernieuwing van het verbond, bevrijding van vijanden, een weg van vrede. En het zijn die woorden die niet alleen de weg van Johannes tekenen, maar ook die van Jezus. We kunnen ons dat niet genoeg realiseren, dat Lukas hier alle nadruk op legt. Als de messias komt, en een profeet die voor hem uitgaat, dan gaat het erom dat vrede brengt voor Israël. Dit lied blijft staan. Het is profetie van de Heilige Geest. Zo vertelt Lukas het verhaal van Jezus. En we weten dat hij dat verhaal door laat lopen in de Handelingen van de Apostelen. Als het de wereld ingaat. Als het bij de Romeinen komt – dus ook bij de vijanden, de overheersers en onderdrukkers. Bij een wereld die macht wil, die wil heersen en overheersen. Die dreunend wil stampen en bloed vergieten.

En dan wordt het opeens wel een verhaal voor de andere volken. Dan gaat het opeens wel over ons. Lukas schrijft dit, en roept dit de Romeinen toe. Hier! Luisteren! Dit verhaal moet je horen. Nederlanders, Houtenaren. Dit is het verhaal, hierin ligt vrede. Vrede ga je alleen vinden in dit verhaal, bij deze Geest.

Ja, in het verhaal van dat zogenaamde 'Oude Testament'. Waar we juist vaak zo'n moeite mee hebben. En waar de weg van God zich voor ons ook onbegrijpelijk ver mengt in het geweld van de wereld, in de oorlog. Hier bij Zacharias, zoals eerder bij Jesaja horen we dat dat gericht tegen het geweld, en tegen de oorlog, tegen de onderdrukking.

Mijn volk zal leven, met een gerechtigheid en een vrede die de wereld niet kent.

En het is die vrede, die gerechtigheid die ik bekend ga maken. Die ik ga laten zien. Er komt een mens die dat gaat voorleven. Op zo'n manier, dat het ook jouw verhaal wordt, dat je mee kunt doen. Door in de kern diezelfde geboden te houden. Door te leven in liefde voor je naaste, trouw en betrouwbaar, en eerlijk. En te leven met dezelfde hoop op vrede, en een eind aan de strijd. Dat er niet meer geknokt wordt om Jerusalem, dat de een het wil hebben en het niet kan en wil delen. Een eind aan vijandschap, aan vijandsdenken. Omdat Hij afleert te haten, en om de vijanden lief te hebben.

Een eind aan vijandschap. Tegenover Israël, tegenover de Joden allereerst. Dat is ook profetisch voor onze tijd. Want antisemitisme, haat en vijandschap, het is er na alles wat er gebeurt is nog steeds en het neemt weer toe. Het profetische uit Zacharias' lied is dat er geen vrede zal zijn in de wereld als het volk van het verbond niet in vrede kan leven. Als een Joodse school of een keppeltje of een Joodse naam geen agressie meer oproept, maar dankbaarheid. Want waar men zich daartegen keert, waar dat gehaat wordt, wordt in wezen de God van Israël gehaat. Waar een Jood niet meer met een keppeltje over straat kan, daar kan hij dus zijn God niet dienen. En waar die God niet meer gediend kan worden, zijn we aan de goden en machten van deze wereld overgeleverd.

Ik denk dat het zover gaat dat zelfs een Joodse staat geen agressie of weerstand meer oproept. Dan moet er nog heel veel gebeuren. Zeker ook door de Joodse staat, en in de

Joodse staat. Palestijnen moet recht gedaan worden. Er is veel kritiek mogelijk op Israël. Maar er is ook een haat en een vijandschap, die zich daarmee vermengt of soms onder die kritiek ligt. Dat is uit den boze. Daar zingt Zacharias van. Johannes en Jezus staan aan het begin van een weg van vrede.

Hoe we ooit die enorme historisch gegroeide politiek-etnisch-religieuze kluwen zullen kunnen ontwarren, ik heb geen idee. Ik geloof dat alleen de messias dat kan. En ik hoop dat messiaanse, christelijke mensen daaraan bij zullen dragen. Aan vrede en gerechtigheid, aan het afleren van vijandschap – want dat is de weg van de messias.

Het is ook ons verhaal geworden. Liefde, vrede en recht. Van vergeving en verzoening. Die belofte is ook onze belofte geworden, de belofte voor de wereld.

Dan is het verhaal van Zacharias en Elisabet ook ons verhaal geworden. Het duurt al zo lang. Het is beloofd, toch? God heeft het toch gezworen en Hij is dat toch niet vergeten? Maar hoe lang nog? Zeker nu we een steeds dreigender toekomst tegemoet gaan. Zonder een duidelijke, zonneklare weg van de vrede, politiek, sociaal en vooral ecologisch.

Dan zijn wij ook maar mensen, zoals die twee, toen, in een enorm rijk, een grote wereld. Dan is onze weg om te doen als zij, die twee vrome Joden van toen. Om vol te houden en vast te houden aan de geboden, aan de woorden. Ook als we ons oud voelen, misschien ook als kerk. Als we ook iets van schaamte voelen, als we niet helemaal voor vol worden aangezien. Omdat je nog gelooft. Omdat je vasthoudt wat hele volksstammen hebben losgelaten. Als we het ook voelen knagen dat een volgende generatie in de kerk zoveel kleiner is in aantal.

Dat je toch blijft volhouden. Ook helemaal teruggeworpen op jezelf. Want dat is ook teruggeworpen op God. Op het gebed – soms zo moeizaam, of zo klein, zo weinig gebed om het Koninkrijk, en toch: volhouden. Op zijn Woord. Zijn gebod. Zijn liefde. Daar zit de ware vrede in – die soms ook ervaart van binnen.

Als we volhouden, dan zou ook uit ons toch ook weer het nieuwe geboren kunnen worden? Een nieuw geloof, een nieuwe kerk. Een nieuw Woord. Een manier van leven die aanspreekt, die uitstraalt, als een licht, als een zon. Een uitweg uit de duisternis, de vijandschap, een weg van vrede.

Amen.